Economía circular

PENSA

El nostre sistema econòmic i productiu global és un sistema obert incorporat dins d'un sistema més gran com és el planeta, del qual pren recursos i al qual aboca residus. En aquest sentit, el model econòmic és lineal i industrial, i per això passa les diferents fases d'extracció i transformació de recursos (producció), consum i abocament. Dit de manera més sintètica, el model econòmic lineal produeix–consumeix–llença, mentre que el model de la naturalesa és tancat o circular, ja que produeix–consumeix–reintegra. És a dir, no genera residus i ho reaprofita i regenera tot mitjançant cicles. Si pensem, per exemple, en la pell d'una fruita llençada al camp, aquesta, en descompondre's, genera humus (adob) que fertilitza el sòl i serveix de nutrients per crear a nova vida. Res a veure amb els plàstics industrials convencionals que persisteixen al medi ambient durant segles.

Per això, el sistema productiu actual lineal i globalitzat genera impactes greus, no només de residus, sinó també de contaminació de l'aire, l'aigua i la terra, a més de contribuir al canvi climàtic i a la bretxa social entre regions del món.

Vegeu fitxes contaminació, consum sostenible, canvi climàtic, globalització , relacions Nord-Sud.

Tot i que moltes vegades l'economia circular només s'associa amb la gestió adequada dels residus, va molt més enllà. Implica redissenyar els béns i serveis perquè aquests, al final de la seva vida útil, puguin reintegrar-se al cicle biològic o al tècnic per a evitar tant l'increment dels residus, a més dels seus impactes, que avui està posant en perill la vida al planeta.

L'economia circular suposa un nou model de producció i consum que inclou actuacions en totes les fases del cicle de vida i la cadena de valor dels productes.

Requereix qüestionar la necessitat d'explotar els recursos, sobretot si no són renovables i trobar les maneres més ecoeficients d'utilitzar-los. Suposa ecodissenyar, optimitzar la durada dels béns i serveis (reutilitzar, reciclar, reparar, etc.) i l'energia destinada a aquests.

Vegeu fitxes prevenció de residus, reciclatge, malbaratament alimentari, energia, consum hídric.

SABIES QUE...

Aquesta economia circular n'enfonsa les arrels històriques en les teories regeneradores de l'ecologisme dels anys 60, es va desenvolupar a finals dels anys 80 i començaments dels 90 quan es van començar a analitzar els impactes dels béns i serveis al planeta. Amb l'economia circular es pretén pal·liar aquests impactes i promoure el tancament de cicles, de manera que, al final de la seva vida útil, els elements biodegradables d'allò produït i consumit tornin a la natura (residus vegetals, alimentaris, etc., que poden fertilitzar el sòl, per exemple) i que els components tecnològics (peces, materials, etc.) puguin reutilitzar-se per a fabricar altres articles similars. D'aquesta manera, tancar els cicles de materials implica per tant que els residus es converteixin en nous recursos.

Des dels anys 60, ecologistes i economistes com Kenneth E. Boulding advocaven per transitar a un model circular; avui, fins i tot la Comissió Europea al·lega que fer-ho pot generar per al 2030 un benefici d'1,8 bilions d'euros al conjunt de la Unió Europea, un estalvi en matèries primeres de 600.000 milions d'euros i la creació de 580.000 nous llocs de treball, al voltant de 70.000 a Espanya. A més, el deteriorament del sòl europeu disminuiria un 80% el 2050, evitaria la meitat de les emissions de diòxid de carboni el 2030, rebaixaria el consum elèctric no renovable i els mòbils fabricats amb components recuperats costarien un 50% menys.

Segons la Fundació Ellen MacArthur, l'economia circular podria fer créixer el PIB europeu fins a un 11% el 2030 i un 27% el 2050; només el Regne Unit estalviaria 1.100 milions de dòlars anuals als abocadors i subministraria 2 GWh d'electricitat.

Tot això requereix repensar la nostra manera de produir i consumir, substituir l'economia lineal de l'un sol ús per un model circular. La transició a l'economia circular es farà realitat quan les companyies, les administracions i la població en siguin conscients dels beneficis, cosa que comença a passar. Transitar a aquesta circularitat a Europa costaria 630.000 milions de dòlars i reportaria 3 bilions de dòlars.

L'economia circular té una dimensió col·laborativa important en entendre que hi ha molt a guanyar construint ponts entre sectors, o en el mateix sector: els excedents o residus dels uns, poden ser recursos per als altres, entre moltes altres oportunitats.

Tot i que encara ens queda un gran camí per a ser tan eficients com la natura. Si l'objectiu de la naturalesa és generar vida sostenible, el de la complexa economia i societat de consum actual és crear beneficis i creixements il·limitats en un planeta de recursos finits, una lògica impossible que ens porta al deteriorament planetari mediambiental i social.

QUÈ HI PUC FER JO...?

- Entendre com funciona la natura i aprendre'n. Per exemple, la biomímesi és una disciplina científica que aprèn de la natura per a proposar alternatives i solucions ecoètiques.
- Aplicar sempre que puguis les nou erres: repensar, redissenyar, refabricar, reparar, redistribuir, reduir, reutilitzar, reciclar i recuperar (estalviar) energia.
- Aprendre estratègies de “residu zero”, reciclatge, reutilització i ecodisseny.
- Demanar a l'escola que apliquin la compra pública de productes socialment i ambientalment responsables (menjar, equipació esportiva, electrònica, etc.).
- Informa't de l'impacte social i mediambiental dels productes que adquireixes.
- Redueix el consum al que és estrictament necessari.
- Penalitza els productes o serveis que vulneren principis ètics, socials o mediambientals.
- Redueix el malbaratament alimentari.
- Valora l'impacte a l'hora de planificar les vacances

PER A SABER-NE MÉS...

- Què és l'economia circular?
- Janine Benyus: la biomimètica en acció

- Janine Benyus comparteix els dissenys de la natura
- Fundació per a l'economia circular
- Fundació Ellen MacArthur
- Iniciatives d'economia circular
- Guia l'economia circular en un món postcovid
- Blog educatiu sobre biomimesi